

19 Σεπτεμβρίου 2019
Αριθμ. Πρωτ.:/2019

Πληροφορίες: Δρ. Νικολέντζος Αθανάσιος (τηλ.:2131306704)
Email : _gram_koinonikhs_prostasias@synigoros.gr

1. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων
Δ/ση Παροχών Κύριας Σύνταξης
Σταδίου 29,
ΤΚ 10110
Αθήνα

2. ΕΦΚΑ
Γενική Δ/ση Συντάξεων και Συντονισμού Συντάξεων
Τμ. Νομοθεσίας Συντάξεων Μισθωτών
Ακαδημίας 22
ΤΚ 10671

Θέμα:

Χορήγηση σύνταξης γήρατος με τις κοινές διατάξεις σε περιπτώσεις που η σύνταξη με τις ρυθμίσεις του άρθρου 37 του Ν. 3996/2011 περί γονέων αναπήρων τέκνων έχει ή πρόκειται να ανασταλεί.

Αξιότιμες κυρίες, αξιότιμοι κύριοι

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του κατά το άρθρο 103 παρ. 9 του Συντάγματος και τον ν.3094/2003 εξετάζει αναφορά του Πανελληνίου Συλλόγου Αναπήρων ο οποίος αναφέρεται στην υπόθεση του κ. (ΑΜΚΑ....., Α.Σ.: σχετικά με την συνταξιοδότησή του.

Το ζήτημα το οποίο έχει ανακύψει αφορά στην δυνατότητα συνταξιοδότησης του ενδιαφερόμενου, με τις κοινές διατάξεις, μετά από την αναστολή της σύνταξής του ως γονέα ανάπηρου τέκνου, αφού το τέκνο ανέλαβε εργασία.

1. Σύνομο ιστορικό- Πραγματικά περιστατικά

Ειδικότερα, ο ασφαλισμένος με την υπ' αριθμ.....απόφαση του Δ/ντή του Περιφερειακού.....του τ. ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (νυν Περιφερειακό Υποκατάστημα του ΕΦΚΑ), συνταξιοδοτήθηκε σύμφωνα το άρθρο 37 του Ν. 3996/2011 που αφορά στην συνταξιοδότηση υπό ευνοϊκές προϋποθέσεις, ως πατέρας αναπήρου τέκνου με αναπηρία τουλάχιστο 67%. Κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης για συνταξιοδότηση ο ενδιαφερόμενος διέθετε 8.115 ημέρες εργασίας εκ των οποίων οι 5.875 αφορούν σε βαρέα και ανθυγιεινά ένησημα, ενώ η καταβολή της σύνταξής του ξεκίνησε στις 2.1.2013.

Τον Νοέμβριο του 2018 το τέκνο του κ.....προσλήφθηκε ωςμε αντικείμενο, και ο ενδιαφερόμενος, ως όφειλε, επικοινωνήσε με τον ΕΦΚΑ και γνωστοποίησε ότι το τέκνο του εργάστηκε (8.11.2018 έως και 21.6.2019). Ως εκ τούτου, κατ' εφαρμογή του Ν. 3996/2011 αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξης. Αργότερα, τον

Ιανουάριο του 2019 ο ενδιαφερόμενος αιτήθηκε εξέτασης εκ νέου του συνταξιοδοτικού του φακέλου ούτως ώστε να συνταξιοδοτηθεί, σύμφωνα με τις κοινές διατάξεις (έχοντας καλύψει το ηλικιακό κριτήριο και τις προβλεπόμενες ημέρες εργασίας), χωρίς την χρήση των ευνοϊκών ρυθμίσεων του άρθρου 37 του Ν. 3996/2011.

2. Νομοθετικό Πλαίσιο – απαντήσεις φορέων προς τον ενδιαφερόμενο

Το άρθρο 37 παρ. 1 του Ν. 3996/2011 περί συνταξιοδότησης γονέων, συζύγων και αδελφών αναπήρων αναφέρει τα εξής:

«4.α. Γονείς και αδέρφια ατόμων άγαμων με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω, τα οποία δεν εργάζονται και δεν νοσηλεύονται σε ιδρύματα με δαπάνη ασφαλιστικού ή άλλου δημόσιου φορέα, καθώς και σύζυγοι αναπήρων με ποσοστό 80% και άνω, εφόσον έχουν διανύσει τουλάχιστον δεκαετή έγγαμο βίο, ασφαλισμένοι σε φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης, αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, θεμελιώνουν δικαίωμα συνταξιοδότησης με τη συμπλήρωση 7.500 ημερών εργασίας ή 25 ετών πραγματικής ασφάλισης, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και ανεξαρτήτως χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση. Για τη συμπλήρωση του ανωτέρω προσδιοριζόμενου χρόνου λαμβάνεται υπόψη μόνο ο χρόνος στρατιωτικής θητείας που αναγνωρίζεται κατόπιν εξαγοράς κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν. 1358/1983 (Α' 64), ο χρόνος γονικής άδειας ανατροφής παιδιών του άρθρου 6 του ν. 1483/1984 (Α' 153), που αναγνωρίζεται κατόπιν εξαγοράς κατά τα οριζόμενα στην παρ. 18 του άρθρου 10 του ν. 3863/2010 (Α' 115), όπως ισχύει κάθε φορά, καθώς και ο προβλεπόμενος από την Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. χρόνος απουσίας από την εργασία λόγω κήσης και λοχείας, με την επιφύλαξη των διατάξεων της περίπτωσης ζ του παρόντος άρθρου ως προς τους αναγνωριζόμενους χρόνους των ασφαλισμένων του ΟΓΑ.

Το δικαίωμα συνταξιοδότησης ασκείται διαζευκτικά από τον ένα γονέα ή, στην περίπτωση των αδελφών, από έναν αδελφό/ή σε έναν φορέα κύριας και σε έναν φορέα επικουρικής ασφάλισης, υπό τους όρους και προϋποθέσεις των επόμενων περιπτώσεων και δεν ισχύει για χορήγηση δεύτερης σύνταξης».

Εκτός των άλλων προϋποθέσεων που προβλέπει το εν λόγω άρθρο σημαντική για τη διερεύνηση της εν λόγω υπόθεσης- είναι η ακόλουθη παράγραφος:

« ε. Αν το ανάπηρο παιδί ή σύζυγος ή αδελφός ή αδελφή αναλάβει εργασία ή αυτοαπασχοληθεί, αναστέλλεται η καταβολή της σύνταξης για όσο χρόνο διαρκεί η εργασία ή η αυτοαπασχόληση. Το καταβαλλόμενο ποσό σύνταξης δεν μπορεί να είναι κατώτερο από το πλήρες κατώτατο όριο σύνταξης λόγω γήρατος, που καταβάλλεται κάθε φορά από τον οικείο ασφαλιστικό φορέα».

Σύμφωνα με την απάντηση του Περιφερειακού Υποκαταστήματος.....-Υποδιεύθυνση Συντάξεων - Τμήμα Απονομών (53823/9.5.2019) στο αίτημα του κ., η οποία συνεκτίμησε και το απαντητικό έγγραφό σε σχετικό ερώτημα (αρ. πρωτ. 6153/17.1.2019) που είχε καταθέσει στο Τμήμα Νομοθεσίας Συντάξεων Μισθωτών της Κεντρικής Υπηρεσίας του ΕΦΚΑ, η συγκεκριμένη συνταξιοδοτική παροχή αποτελεί «νόμιμη ατομική διοικητική πράξη, η ανάκληση της οποίας δεν είναι επιτρεπτή». **Η επιστολή προς τον κ. καταλήγει ότι η συνταξιοδότησή του με κάποια άλλη διάταξη πέραν του άρθ. 37 του Ν. 3996/2011 δεν είναι δυνατή.**

Εν ολίγοις και με αφορμή την περίπτωση του κ., ο Πανελλαδικός Σύλλογος Αναπήρων τονίζει τον κίνδυνο δημιουργίας αριθμού εγκλωβισμένων ασφαλισμένων λόγω του ότι οι τελευταίοι έχουν κάνει χρήση των παραπάνω ευνοϊκών ρυθμίσεων, όπως συνέβη και στην περίπτωση του κ.

3. Διαπιστώσεις Συνηγόρου

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η ευνοϊκή ρύθμιση για την συνταξιοδότηση του κ. ως πατέρα αναπήρου τέκνου, αλλά και όσων άλλων ασφαλισμένων έκαναν χρήση της, λαμβάνει **πλημμελώς** υπόψη της την πιθανότητα εργασίας των αναπήρων τέκνων, **και δεν φαίνεται να ασχολείται με το τι θα γίνει σε περίπτωση συνταξιούχου, του οποίου το τέκνο, ή άλλος συγγενής, αναλαμβάνει μόνιμη εργασία.**

Στην περίπτωση αυτή φαίνεται ότι κάποιος ασφαλισμένος, αν και έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, με τις γενικές διατάξεις που ισχύουν για όλους, εν τούτοις παραμένει εγκλωβισμένος, ίσως και δια βίου, μη μπορώντας να συνταξιοδοτηθεί, επειδή έκανε, αρχικά, όπως είχε δικαίωμα, χρήση των συγκεκριμένων ειδικών διατάξεων.

Σκόπιμο είναι στο σημείο αυτό να διερευνήσουμε και τη «γενεσιουργό» αιτία που κατά τη αιτιολογική έκθεση του Νόμου 3996/2011 θεμελιώνει το δικαίωμα του ενδιαφερόμενου στη σύνταξη, **που δεν άλλη, σε ένα σύγχρονο κράτος δικαίου που συνταυτίζεται με τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης, από την ανάγκη προστασίας της οικογένειας εκείνων που κάποιο μέλος τους φέρει υψηλό ποσοστό αναπηρίας.**

Συγκεκριμένα, για το τέκνο του ενδιαφερόμενου όπως και για κάθε άλλα άτομο με υψηλό ποσοστό αναπηρίας, η όποια εργασία τους κρίνεται πολύ σημαντική τόσο για την εξέλιξη τους ως προσωπικότητα αλλά και ως μέλη της κοινωνίας. Αν δεχτούμε δε ότι η θέση του οποιουδήποτε ατόμου στην παραγωγική διαδικασία παίζει πρωτεύοντα ρόλο τόσο στο καθορισμό του ρόλου του ως ενεργού μέλους της κοινωνίας, όσο και στις σχέσεις του σε όλα τα κοινωνικά επίπεδα, τότε η έννοια της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρίες αποκτά ιδιαίτερα μεγάλη σημασία. **Ο αποκλεισμός τους από την παραγωγική διαδικασία ή η με οποιοδήποτε τρόπο δημιουργία προσκομμάτων συμμετοχής τους σε αυτήν και η συνακόλουθη οικονομική τους εξάρτηση από συγγενικά και άλλα άτομα ή από κοινωνικές και φιλανθρωπικές παροχές, αποτελούν την υλική βάση της καθολικής εξάρτησης του ατόμου με αναπηρία από τους άλλους.** Η οικειοποίηση δε και η εσωτερίκευση της εξάρτησής τους, είναι λογικό, να μετατρέπεται σε εμπόδιο κάθε προσπάθειας απελευθέρωσης και χειραφέτησης τους, ενώ και η οικονομική τους εξάρτηση επιφέρει στη συνέχεια και τη πολιτική, ιδεολογική, πολιτιστική και συναισθηματική τους εξάρτηση και εν τέλει τον κοινωνικό αποκλεισμό τους. Έχοντας κατά νου τα παραπάνω ο νομοθέτης θα πρέπει να προβλέπει και να ενισχύει του παράγοντες που οδηγούν τις ευπαθείς ομάδες τόσο στην ένταξή τους στην παραγωγική διαδικασία όσο και στην εξέλιξη της προσωπικότητάς τους και την απεξάρτησή τους από τα παραπάνω¹

Εφόσον όμως η ενδεχόμενη ανάληψη εργασίας, και μάλιστα σε μόνιμη βάση, είναι δυνατόν, σε οικογενειακό τουλάχιστον επίπεδο, να προκαλέσει, ενδεχομένως, δυσμενείς συνέπειες, τούτο προφανώς λειτουργεί αντικειμενικά ως αντικίνητρο για τα παραπάνω.

Συνεπώς το άρθρο 37 του Ν. 3996/2011 μπορεί υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και, και συγκεκριμένη ερμηνευτική σκοπιά, αν και προσπαθεί να ευνοεί και να προστατεύει τα άτομα με αναπηρία, να μην καλύπτει, η έτι περαιτέρω, να δυναμιτίζει την όποια θετική εξέλιξη τους, βλ. την απασχόληση τους, και με αυτό τον τρόπο μπορεί εν δυνάμει να οδηγήσει και στον κοινωνικό αποκλεισμό τους, ή από την άλλη πλευρά στην οικονομική δυσπραγία των άμεσα ωφελουμένων (βλ. γονέων με τέκνα με αναπηρία).

Εν προκειμένω, υφίσταται σαφώς ένα κενό δικαίου, αφού προφανώς ο νομοθέτης δεν ήταν δυνατόν να ήθελε να αφήσει χωρίς σύνταξη, η αλλιώς να στερήσει θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα, το οποίο εξάλλου έχει κριθεί και νομολογιακά, ότι είναι απαραίτητο

Άλλωστε και από το Γ.Ε Σ82/2/28.3.2014 όπου παρατίθενται τρόποι διαχείρισης αιτήσεων ανάκλησης νομίμων επωφελών ατομικών διοικητικών πράξεων ή και παραιτήσεων από κεκτημένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα αλλά και από το περιεχόμενο εγγράφου του

¹ Σκεύου Μ. Παπαϊωάννου, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Προσανατολισμός, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα, 1990, σελ.42-43

Γραφείου του Νομικού Συμβούλου του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ με αριθμ. πρωτ. 12420/19.11.2010 «*επιτρέπεται ελεύθερα η ανάκληση νομίμων διοικητικών πράξεων από τις οποίες δεν έχουν απορρεύσει δικαιώματα του διοικούμενου ή ευνοϊκές για αυτόν πραγματικές καταστάσεις, καθώς και εκείνων που περιέχουν επιφύλαξη επί της ανάκλησης.*»

Κατ' αναλογία λοιπόν και εισερχόμενοι στην ουσία της υπόθεσης του ενδιαφερόμενου, διαπιστώνουμε ότι και στην εν λόγω υπόθεση υπάρχει επιφύλαξη περί ανάκλησης/αναστολής χορήγησης της σύνταξης γήρατος του κ. μιας και εκ των πραγμάτων δεν είναι οριστική και εμπριέχεται, εξ' αρχής κατά μια έννοια η ύπαρξη επιφύλαξης ανάκλησης (σε περίπτωση ανάληψης εργασίας)..

Τέλος θα πρέπει να συνεκτιμηθεί και το γεγονός ότι ενώ, σύμφωνα με την Εγκύκλιο 76/2000 του τ. ΙΚΑ -ΕΤΑΜ, είναι δυνατή η μετατροπή της σύνταξης αναπηρίας σε γήρατος, και το αντίθετο, και μάλιστα με σκοπό να χορηγείται στον ενδιαφερόμενο εκείνη η σύνταξη (από τις δύο που δικαιούται) που του παρέχει το συμφερότερο ποσόν, **αντιθέτως, στην προκειμένη περίπτωση, (η οποία μάλιστα αφορά την εκδήλωση βούλησης του κοινωνικού κράτους για την προστασία ευάλωτων ατόμων) διενεργείται, υπό προϋποθέσεις που είναι πιθανόν, αλλά και κοινωνικά ευκαίιο να ισχύσουν (δηλ. το άτομο με αναπηρία να απασχοληθεί σε νόμιμη εργασία,) πλήρης στέρηση θεμελιωμένου συνταξιοδοτικού δικαιώματος μέλους της οικογένειας ατόμου με αναπηρία.**

Οδηγούμαστε δηλαδή στο καθόλα παράδοξο αλλά και μη αποδεκτό σε ένα σύγχρονο κοινωνικό κράτος αποτέλεσμα ένας ασφαλισμένος με θεμελιωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα να μην μπορεί, για αόριστο χρονικό διάστημα, έως και δια βίου, να λάβει τη σύνταξη που νομίμως δικαιούται με τις κοινές διατάξεις, επειδή ανεστάλη η χορήγηση της σύνταξης που λάμβανε με άλλες ειδικές διατάξεις (και μάλιστα επειδή ανέλαβε μόνιμη εργασία και εξακολουθεί να εργάζεται κόρη του.)

4.Πρόταση - Παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη

Κατόπιν των ανωτέρω, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι στην προκειμένη περίπτωση ο κ., αλλά και όσοι αντιμετωπίζουν το ίδιο ή παρεμφερές πρόβλημα με αυτόν, παράλληλα με την καταφανώς δυσχερή του θέση, βρίσκεται αντιμέτωπος απέναντι σε μια πρωτοφανώς σκληρή διοικητική πραγματικότητα, εκ μέρους του ασφαλιστικού του φορέα, ο οποίος, θα έπρεπε, όπως αρμόζει σε κάθε δημοκρατική και με κοινωνική ευαισθησία σύγχρονη διοίκηση δικαίου και κοινωνικής αλληλεγγύης, να αρθεί υπεράνω της όποιας στενής γραμματικής ερμηνείας του νόμου και να ερευνήσει το πρόβλημά του με πνεύμα κοινωνικής ευαισθησίας και συνταύτισης με τις σύγχρονες αρχές της χρηστής διοίκησης και του κοινωνικού κράτους.

Με την βεβαιότητα της πλήρους συνταύτισης όλων μας με τις αρχές αυτές ο Συνήγορος του Πολίτη θα ήθελε να προτείνει, προκειμένου να βρει το πρόβλημα την προσφορότερη δυνατή λύση του,

1. Τη κάλυψη του υφιστάμενου κενού με νομοθετική ρύθμιση σύμφωνα με την οποία, αν το ανάπηρο παιδί, ή σύζυγος ή αδελφός/ ή, αναλάβει εργασία ή αυτοαπασχοληθεί, η καταβολή της σύνταξης, που χορηγείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 37 του ν. 3996/2011 να διακόπτεται, και να επαναχορηγείται εφόσον πάψει να ισχύει η εργασία του ανωτέρω προσώπου. Σε κάθε περίπτωση δε, ο ενδιαφερόμενος να έχει δικαίωμα να ζητήσει να συνταξιοδοτηθεί με άλλες διατάξεις, κατά την κρίση του, εφόσον βεβαίως πληροί τις αντίστοιχες συνταξιοδοτικές προϋποθέσεις.. Η ως άνω ρύθμιση θα μπορούσε, ενδεχομένως, να πραγματοποιηθεί, με αντίστοιχη τροποποίηση του άρθρου 37 του ν. 3996/2011

2. Δεδομένου ότι στην προκειμένη περίπτωση, στην πραγματικότητα, δεν υφίσταται αντίθετη νομοθετική διάταξη αλλά κενό δικαίου, το οποίο πρέπει να πληρωθεί, μέχρι την νομοθετική, ως ανωτέρω, αποσαφήνιση του ζητήματος να δοθεί η δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους των οποίων έχει ανασταλεί ή πρόκειται να ανασταλεί η σύνταξή, λόγω εργασίας του αναπήρου τέκνου τους (ή άλλου συγγενή του κατά τις προβλέψεις του νόμου) και που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδότησης, να ασκήσουν το σχετικό δικαίωμα κατά την κρίση τους.
3. Συγχρόνως και όσον αφορά στο γενικότερο πλαίσιο της διαμεσολάβησης του ΣΤΠ ,για την από κοινού μας προσπάθεια διερεύνησης σε βάθος και άλλων παρεμφερών υποθέσεων ώστε να προσδιοριστεί το μέγεθος του προβλήματος (καθώς στα διαλαμβανόμενα της αναφοράς του Πανελλαδικού Συλλόγου Αναπήρων περιέχεται και ο ισχυρισμός ότι η υπόθεση του κ. δεν είναι η μοναδική), παρακαλούμε όπως διερευνήσετε και μας ενημερώσετε για τον αριθμό αλλά και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά και άλλων υποθέσεων ασφαλισμένων οι οποίοι διαμαρτύρονται επειδή βρίσκονται ασφαλίστικά «εγκλωβισμένοι» έχοντας κάνει χρήση των ευνοϊκών ρυθμίσεων του Ν. 3996/2011.

Αναμένοντας τόσο τις σκέψεις και απόψεις σας επί των ανωτέρω, όσο και τις τελικές σας αποφάσεις, σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συνεργασία και παραμένουμε στην διάθεσή σας, για οποιαδήποτε άλλη πληροφορία ή διευκρίνιση θελήσετε.

Με τιμή

Γιάννης Σ. Κωστής
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

1. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων
Γραφείο κ. Υπουργού.
Σταδίου 29, - 10110 Αθήνα

2. ΕΦΚΑ.
Περιφερειακό Υποκατάστημα.....
Υποδ/ση Συντάξεων - Τμήμα Απονομών

3. Πανελλαδικός Σύλλογος Αναπήρων Πολιτών
Μενάνδρου 26 & Αναξαγόρα - 10553 Αθήνα

4. κ.....